

Mishnah Shabbat, chapter 14

משנה שבת פרק יד

(1) The eight *sheratzim* [small, creeping creatures] which are mentioned in the Torah [which defile when one touches their carcasses] (Leviticus 10:29-30), one who traps or bruises them [on the Shabbat] is liable ["one who traps" is liable, since it is usual for these animals to be trapped;

one who "bruises" is liable, because the skins of these animals are very tough, so the bruises are permanent and therefore, he is liable for separating the blood from the flesh, which is a subcategory of threshing (where one separates the grain from chaff). Or, since the discoloration of the skin is permanent, he is liable, as a subcategory of dyeing]; but [as for] other vermin and creeping things [such as worms], one who wounds them is exempt [since their skin is supple, no permanent bruise remains]; one who traps them because he needs them, is liable; if he does not need them, he is exempt [since these species are not usually trapped]. As for a beast or bird in one's private domain, one who traps them is exempt [since they are already trapped (see 13:7)]; one who wounds them is liable [since they have a thick skin. In all these cases, he is only liable if he wounds in a constructive manner, such as for the purpose of drawing the blood. However, if done to harm the animal in a destructive manner, he is not liable (see 13:3)].

(2) One may not prepare pickling brine [i.e., heavily salted water with a drop of oil, used to make preserves] on the Shabbat, but one may prepare salt water and dip his bread into it, or add it into cooked food. Said Rabbi Yose: But is that not

רבנו עובדיה מברטנורא

א שמונה. החולד והעכבר כו' המניין בפרשת ויהי ביום השמיני: **הצרן חייב.** שיש במינן ניצוד: **והחובל בהן חייב.** דיש להן עור, והויא לה חבורה שאינה חזרת, והייב משום מפרק שהיא תולדה דדש. אי נמי, כיון דיש להן עור נצבע העור בדם הנצרר בו והייב משום צובע: **ושאר שקצים ורמשים.** כגון תולעים וחלונות ועקרבים: **החובל בהן פטור.** דאין להן עור: **שלא לצורך פטור.** דאין במינן ניצוד: **חיה ועוף שברשותו הצרן פטור.** שהיי ניצודים ועומדים הם: **והחובל בהן חייב.** דיש להן עור. ואין החובל חייב בכל הני דתנינן במתני' אלא בצריך לדם, אבל אם לא חבל אלא להזיק, הא קי"ל כל המקלקלין פטורים: **ב אין עושין הילמי.** מי מלח מרובים שנותנים לתוך ירקות שכובשין אותן להתקיים. אבל עושין מי מלח מועטים כדי לטבל בהן פתו או לתוך התבשיל:

brine, whether [one prepares] much or little? [I.e., should one differentiate between a larger quantity and a smaller quantity in forbidden labors? Rather, regardless of quantity, it is forbidden, so, too, here, if brine is forbidden Rabbinically because of its similarity to tanning, then any amount

should be forbidden.] Rather, this is the salt water that one is permitted [to prepare]: One first puts the oil into the water [and then the salt], or [he puts the oil] into the salt [first and then adds to the water. The result in both cases is that the oil hinders the mixing of the water with the salt and the mixture is not considered a brine, according to Rabbi Yose; the *halachah* does not follow Rabbi Yose].

(3) We may not eat Greek hyssop [used medicinally to kill intestinal worms] on the Shabbat, because it is not a food for healthy people [and thus is only taken as a medicine, which is Rabbinically forbidden to do on the Shabbat, as a precaution lest someone come to crush herbs in the preparation of a medicine, which is forbidden Biblically, as a subcategory of grinding]; but we may eat [a] *yoezer* [plant, even though it is used to treat worms in the liver. Since healthy people eat it as well, the Rabbis did not forbid it] and drink *abuvroeh* [used as an antidote for one who drank uncovered water]. A person may eat any kind of food [which is also eaten by healthy people, even if taken solely] as a medicine, and [so, too,] drink any liquid, except water of palm-trees [i.e., water of a certain well located between two palm-trees, which had purgative qualities] and [*kos*

רבנו עובדיה מברטנורא

והלא הוא הילמי בין מרובה בין מועט. כלומר, אם המרובים אסורים אף המועטים אסורים, דיאמרו מלאכה מרובה אסורה ומלאכה מועטת מותרת. אלא אלו ואלו אסורים, מפני שהוא כמעבד ומתקן את האוכל הניתן בתוכו כדי שיתקיים: ואלו הן המותרין נותן שמן. בתוך המים בתחילה קודם שיתן המלח, או נותן שמן בתחילה לתוך המלח קודם שיתן את המים, דהשמן מעכבו, שאין המלח מתערב יפה עם המים ומתיש את כוחו. אבל לא יתן מים ומלח בתחילה ואח"כ את השמן, דמשעה שנותן מים ומלח יחד הוא נראה כמעבד. ואין הלכה כרבי יוסי: ג איזוביון. מין אוזב שגדל בין הקוצים וממית התולעים שבמעים: שאינו מאכל בריאים. ומוכחא מילתא דלרפואה אכיל ליה, ואסור לאכלו בשבת גזירה שמא ישחוק סממנים דהוי תולדה דטוחן: אבל אוכל הוא את יועור. דהרבה אוכלין אותו כשהן בריאים: יועור. פול"ן בלע"ז, והוא מכלה התולעים שבכבד: אבוב רועה. עץ שגדל יחידי ואין לו ענפים וקורין אותו בערבי עצא"ל רע"י, והוא טוב למי שניזוק על

ikrin] a potion of roots [used as a remedy in controlling menstrual flow], because they are [remedies] for jaundice [but their side effect was sterility, hence, the name, *kos ikrin* — cup of sterility]. However, one [who is not sick] may drink water of palm-trees for his thirst and [one may] rub himself with oil of roots, if not for medical use.

עקרין, מפני שהן לירוקה. אבל שותה הוא מי דקלים לצמא, וסך שמן עקרין שלא לרפואה: ד החושש בשניו, לא יגמע בהן את החמץ, אבל מטביל הוא כדרכו, ואם נתרפא נתרפא. החושש במתניו, לא יסוך יין וחמץ, אבל סך הוא את השמן, ולא שמן ורד. בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן, שכן דרפם לסוך בחל. רבי שמעון אומר, כל ישראל בני מלכים הם:

(4) One whose teeth are hurting may not sip vinegar through them [and then spit it out without swallowing], but may dip [his bread in vinegar, chew the vinegar soaked bread] in the usual manner, and if he is cured, he is cured. If one's loins hurt him, he may not rub them with wine or vinegar [since these are always used for therapeutic purposes], but he may anoint them with oil [being a common practice], but not rose oil [since it is very expensive, it is only used for therapeutic purposes]. Royal princes [however], may anoint their wounds with rose oil, since it is their practice to anoint themselves with it on weekdays. Rabbi Shimon says: All Israel are royal princes [the *halachah* does not follow Rabbi Shimon].

רבנו עובדיה מברטנורא

שתה מים מגולים: כל האוכלים אוכל אדם לרפואה. כל דבר שהוא אוכל והבריאים אוכלים אותו יכול אדם לאבלו בשבת אף על פי שהוא מתכוין לרפואה: חוץ ממי דקלים. הם שני אילנות ממניי הדקלים שהיו בארץ ישראל וביניהם מעין מים. והשותה מהם כוס ראשון מרפה הזבל שבמעיו, וכוס שני משלשל, וכוס שלישי מנקה את בני מעים עד שאדם מוציאם צלולים כדרך שהכניסם: וכוס של עקרין. לוקחין שרף אילן, שקורין לו בערבי זא"ג אלכסנדר"א, ועשב שקורין לו עשב"א אלסדור"ר, פירוש עשב של שמחה, וכרוב, וכותשין אותן ונותנין את עפרן בין, והאשה זבה שתשתה מהן ג' כוסות תרפא: מפני שהן לירוקה. בעל חולי הנקרא ירקון אם ישתה מהן ירפא מחולי הירקון אבל ישאר עקר ולא יוליד, ולכך נקרא כוס עקרין: לצמא. אם אינו חולה: ד לא יגמע את החומץ. ויפלוט, דמוכחא מילתא דלרפואה הוא. ואם מגמע ובולע, שפיר דמי: לא יסוך בהן יין וחומץ. דאין אדם סך מהן אלא לרפואה: אבל לא שמן ורד. לפי שדמיו יקרים, ומוכחא מילתא דלרפואה קעביד: שכן דרכן לסוך. בלא מכה: רבי שמעון אומר וכו'. ואין הלכה כרבי שמעון.